

K ODZIVU AKADEMIKA JOŽETA TOPORIŠIČA NA PRISPEVEK
NEKATERE ZNAČILNOSTI SLOVARSKEGA SESTAVKA NOVEGA
SLOVENSKEGA PRAVOPISA

I.: O navajanju feminativov, svojilnih pridevnikov in izpridevniških samostalniških izpeljank na -ost (str. 164–165)

1. V Slovenskem pravopisu 2001 je v odstavku 957 ena od posebnosti pri tvorbi svojilnih pridevnikov z obrazilom *-ov/-ev* oz. *-in* določena tako: »Namesto *-ov* imamo *-ev*, če se podstava končuje na govorjeni *c j č ž š dž*.« Okoliščine, v katerih pride do te posebnosti, so s stališča slovarskega pomena nerelevantne, nedvoumno in zlahka razpoznavne (izjema so prevzeti samostalniki, večinoma lastna imena, s posebnim razmerjem med pisno podobo in izgovorom), pri slovenskih samostalnikih pogoste. Torej jih slovar ne more obravnavati kot posebnost, vezano na posamezne slovarske enote. Zato je s stališča slovaropisne obravnave (pojmovanje slovarske enote kot individualizirane hkratnosti izraza in pomena) avtomatizem, če se v slovarju dosledno izpisuje svojilni pridevnik na *-ev* pri vseh podstavah na govorjeni *c j č ž š dž*. – Slovarski prikaz nepredvidljivih možnosti tipa *jelenov jelenji, srnin srnji* ipd. je seveda zunaj tega okvira.
2. Žensko ime (občnoimenski samostalnik ženskega spola, večinoma s pomenom 'oseba ženskega spola'), izpeljano iz moškega imena, in moško ime, uporabljeno za besedotvorno podstavo, v jezikovni rabi kljub pomenski vzporednosti nista vedno enakovredni. Navajanje predvidljivo izpeljanih ženskih imen dosledno pri vseh moških imenih v slovarju, brez ozira na dejansko rabo (pogosto odražajočo zunajjezikovne okoliščine, ki lahko odločajo o pogostosti in zvrstno-stilni vrednosti tvorjenke) ali morebitne izpeljavne posebnosti, ki bi uporabniku predvidoma povzročale težave pri tvorbi, je s stališča pravopisnega slovarja avtomatizem.
3. »Načelo relativne pogostosti« kot materializiran dokaz o obstoju poimenovanja v jezikovni rabi so uredniki pogosto poudarjali zato, da ne bi bili kot podiztočnica v pridevniških slovarskih sestavkih navedeni prav vsi možni samostalniki na *-ost*, tvorjeni iz v slovarju sprejetih pridevnikov. (Tako kot so uredniki opozarjali tudi na to, da je množično sprejemanje tvorbeno in sicer normativnostno neproblematičnih izpridevniških samostalnikov na *-ost* negospodarno; da je podiztočnični prikaz izpeljank na *-ost* sprejemljiv pri samostalniških izpeljankah, ki imajo pomen 'lastnost' (predvidljivost pomena 'lastnost' pri samostalniških izpeljankah utemeljuje podiztočnični prikaz), medtem ko bi za večpomenske izpridevniške izpeljanke na *-ost* bila primernejša rešitev s samostojno iztočnico.)

II: J. Toporišič: »Specialno gradivo za pravopisni slovar bi bilo sicer zaželeno, vendar ga tudi S. Suhadolnik ni mogel pričarati. Bil pa je prav on glavni naš iztočničar že v fazi NPNSP in potem še na začetku dela za slovar v 90. letih; in vzgojil je našo glavno iztočničarko, kakor je zapisana v SP 2001.« (Str. 166.)

1. O dokončni izbiri iztočnic za slovar Slovenskega pravopisa je odločal celotni uredniški odbor. Ta je imel možnost po svoji presoji posodobiti in izpopolniti način izbiranja, kot ga je v danem času in okoliščinah vpeljal in vodil S. Suhadolnik do svoje smrti leta 1992.

2. Izbiranje iztočnic iz določenega gradiva je delovna stopnja v izdelavi slovarja, pri kateri se objektivno upoštevajo merila, določena z zasnovo slovarja. Sklicevanje na iztočničarja ali iztočničarko pri utemeljevanju izbora gradiva in izbora iztočnic pomeni s slovaropisnega stališča neutemeljeno nadomestitev objektivnega izbora z zasebno izbiro.
3. Glede zaslug slovarnika S. Suhadolnika je omenjenemu najmanj enakovredno to, da je uspel organizirati dejavnosti pri izdelavi Slovarja slovenskega knjižnega jezika v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stol. tako, da se je slovaropisno znanje bogatilo, prehajalo s starejših na mlajše, in da se je slovaropisno usposobil kar nekaj slovenistov, med njimi tudi avtorji slovarskih sestavkov v SP.

Jerica Snoj

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša v Ljubljani